AMMÂR BİN YÂSER (radıyallahü anh)

Eshâb-ı kiramın büyüklerinden. Ammâr bin Yâser bin Mâlik bin Kinâne bin Kays, milâdî 563 yılında Mekke'de doğup 37 (m. 657) yılında Sıffîn savaşında doksandört yaşında iken şehîd düştü. Künyesi Ebû Yekzan'dır. Babası aslen Yemenli olup, Yemen'deki Kâhtanî'lerin Mezhic kabilesinin Ans kolundandır. Haris ve Mâlik adında iki oğlu ile birlikte üçüncü oğlunu aramak üzere Mekke şehrine geldiklerinde, hürriyetini kaybederek, Benî Mahzûm kabilesinde Ebû Huzeyfe bin Mugîre'nin kölesi olmuştur. Ebû Huzeyfe, Yâser'i kendi câriyelerinden Sümeyye bin Itayyat ile evlendirdi. Bu evlilikten Ammâr doğmuştur. Annesi ve babası ile beraber ilk İslama gelenlerdendi. İlk müslümanların otuzuncusudur.

Ammâr ve Süheyb (radıyallahü anh), Dâr'ül-Erkâm da aynı vakitte müslüman olmuşlardı. O zaman Peygamberimiz (aleyhisselâm) Dar'ül-Erkâm'da bulunuyordu. Ammâr (radıyallahü anh) bunu şöyle anlatıyor: Dar'ül-Erkâm'ın kapısında Süheyb'e (radıyallahü anh) rastladım. "Burada ne yapıyorsun?" dedim. O da bana "Sen ne yapıyorsun?" dedi. Ben de "Hazreti Muhammed'in huzûruna girip, sözlerini dinlemek istiyorum." dedim. O, "Ben de bunu istiyorum" dedi. Beraber huzûra girdik. Bize İslâmı arz etti. Biz de müslüman olduk. Kendisinin arkasından ailesi de, İslâm ile şereflendi.

Kendisi, annesi ve babası, müslüman oldukları için, müşriklerden çok eza ve cefâ gördüler. Muhammed bin İshâk der ki; Ebû Tâlib hayatta iken putperestlerden bir kimse, Resûl-i Ekrem'e (aleyhisselâm) kötülükte bulunamazlardı. Eshâbdan tanınmış kimselere dahi, kavimlerinin himâyesi ve aşiretlerinin kalabalık oluşu sebebiyle istedikleri gibi eza ve cefâ edemezlerdi. Lakin müslümanların kimsesizlerini ve fakirlerini bulup, bunlara çeşit çeşit azâb ile eziyyet edip, türlü cefalar ederlerdi. Bunların içinde en çok eziyet görenler Bilâl, Süheyb, Habbab ve Ammâr bin Yâser'dir. Bunlardan kimini günün sıcağında kızmış taşlarla dağlarlar, kimini kızgın güneş altında aç ve susuz bırakıp, "Muhammed'in dininden dön" derlerdi. Onlar bu dayanılmaz cefâlara sabr edip, İslâm dininden dönmezlerdi.

Benî Mahzûm kabilesinin ileri gelenleri, Ammâr bin Yâser'in (radıyallahü anh) babasına ve Sümeyye adındaki vâlidesine işkence edip, sıcak günde kum içine gömerler ve üzerinde et pişecek kadar sıcak taşları gövdesine dizerlerdi. Sonra "Lât ve Uzzâ, Muhammedin dininden iyidir deyin" derlerdi. Onlar demeyiz derlerdi. Bir keresinde Resûl-i Ekrem (aleyhisselâm) yanlarından geçip: "Sabır edin ey Yâser ehli: Size va'd edilen yer Cennettir" buyurdu. Ammâr bin Yâser'in müşrik Kureyş'lilerden görmüş olduğu işkence dillere destan olacak şekildedir. Ezaya ve bir musîbete uğramadığı gün, hemen hemen yok gibi idi. Bir gün Ammâr'ın vâlidesi olan Sümeyye'yi iki devenin arkasına bağlamışlardı. Ebû Cehl arkasından kamçı ile vurup öldürdü. Babası Yâser'i de (radıyallahü anh) şiddetli azap yaparak öldürdüler. İslâmda ilk şehîd olan bunlardır. Lâkin Ammâr, kâfirlerin dediklerini, ikrah ile, diliyle söyledi. Resûl-i Ekrem'e (aleyhisselâm) Ammâr kâfir oldu dediler. Buyurdu ki: "Hâşâ! O kâfir olmaz. Başdan ayağa kadar imândır ve eti ile derisi arası îmân ile doludur." Ammâr küffar elinden kurtulup, Resûlullahın yanına geldi. Kâfirlerin eza ve cefasından ağladı. Resûlullah (aleyhisselâm) iki mübârek eliyle gözünün yaşını sildi ve teselli buyurdu.

Bu hâdise üzerine, Nahl sûresinin yüzaltıncı "Kim Allah'a küfrederse, onlara şiddetli bir azâb vardır. Ancak kalbine îmân yerleşmiş olduğu halde (küfür kelimesini söylemeye) zorlanıp, sadece diliyle söyleyenler müstesna" âyet-i kerîmesi nâzil oldu. Resûlullah (aleyhisselâm) de Hazreti Ammâr'a "Müşrikler eziyet ederlerse, yine böyle söyle"buyurdular.

Ammâr bin Yâser hazretleri, Mekke devrinde görmüş olduğu işkenceler karşısında Habeşistan'a hicret edenler arasında bulunmuştur. Bilâhare tekrar Mekke'ye dönmüş ve hicret-i nebevide Medine'ye göç ederek Hazreti Münzir bin Abdü'l-Mübeşşir'in misâfiri olmuştur. Daha sonra Resûl-i Ekrem onu, Ensârdan Huzeyfe bin Yemân ile din kardeşi yapmıştır. Medine-i Münevvere'ye gelince, Resûlullah için bir ibâdet ve istirahat yerinin gerekli olduğunu söyledi, İslâm'da mescid yapılmasına ilk teşebbüs eden O oldu. Kubâ mescidini O yapmıştı. Hazreti Ammâr, Bedr, Uhud, Hendek, diğer gazâlar ve Bîat-ı Rıdvan'da bulundu. Müseylemet-ül-Kezzâba karşı yapılan Yemâme muharebesinde bir kulağı kesildi. Kanlar akarken bile müslüman askerleri harbe teşvik etti. Hücumdan da geri kalmadı.

Hazreti Ömer halife olunca, onu Kûfe vâliliğine ta'yin etti. Cemel, Sıffîn muharebelerinde Hazreti Ali'nin yanında yer aldı. 37 (m. 657) Sıffîn muharebesinde doksandört yaşında iken şehîd oldu. Cenâze namazını Hazreti Ali kıldırdı. Elbisesiyle, yıkanmadan defn edildi.

Ammâr bin Yâser, ahlâken yüksek bir zâttı. Son derece doğru ve hakkaniyete riayetkar idi. Zühd ve takvâ sahibi idi. Sade

yaşardı. Gayet belîğ (açık) ve veciz bir hitâbete sahipdi. Namazına çok dikkat ederdi.

Hiçbir namazını kazaya bırakmazdı. Fitne ve fesâddan çok sakınmasına rağmen kendisini fitne ve fesadın içinde bulmuştur ki bu da ilâhi bir imtihandır. Ammâr bin Yâser, hadîs-i şerîfleri en doğru bilenler arasında sayılmaktadır. Şöhretini dünyâya düşkün olmamasına ve haramlardan sakınmasına, insanlar üzerinde bıraktığı itimada, dâvasına sadakatle bağlılığına borçludur.

Hazreti Ammâr, uzun boylu, buğday tenli, aksakallı idi. Başının tepesi saçsız, nûr yüzlü bir zât idi.

Sahabe ve tabiînden bazısı Ammâr'dan (radıyallahü anh) hadîs-i şerîf rivâyet etti. Hazreti Ali, İbn-i Abbas, oğlu Muhammed bunlardandır.

İbn-i Abbas'ın rivâyetine göre "Hiç (evvelce) küfürlü ölü olup, (sonra) kendisini hidâyetle dirilttiğimiz ve ona insanlar arasında da bir nûr (imân) verdiğimiz kimse; karanlıklar içinde (küfürde) kalmış olan ve ondan bir türlü çıkamayan kimse gibi olur mu?" âyet-i celîlesinde karşılaştırılan iki kişiden ilki Ammâr bin Yâser, ikincisi, Ebû Cehl'dir.

Hazreti Ammâr'ın faziletleri çoktur. Hakkında hadîs-i şerîfler vardır.

"Ammâr'a düşman olana Allahü teâlâ düşman olur. O'na buğz edene, Allahü teâlâ buğz eder."

"Cennet; Ali, Ammâr, Selmân ve Bilâl'i şiddetle arzu etmektedir."

"Her Peygamberin seçkin yardımcı ve yakınları yedidir. Benimki ondörttür. Bunlar: Hamza, Ca'fer, Ebû Bekir, Ömer, Ali, Hasan, Hüseyin, Abdullah bin Mes'ûd, Selmân, Ammâr, Ebû Zer, Huzeyfe, Mikdâd ve Bilâl'dir."

Resûl-i Ekrem efendimizden 62 hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir. Sahih-i Buhârî ve Müslim'de 7 hadîsi vardır.

Ammâr bin Yaser'in bilinen çocukları Muhammed bin Ammâr ile Ümmü'l-Hakem adında bir kızıdır. Oğlu Muhammed bin Ammâr bin Yâser, hadîs ilminde sika (güvenilir sağlam) sayılmaktadır.

1) Tabakât-ı İbn-i Sa'd cild-3, sh. 246

2) Eshâb-ı Kirâm sh. 312

3) Sîret-i İbn-i Hişâm cild-1, sh. 343

4) Ensâb-ül-eşrâf cild-1, sh. 156

5) Müsned-i Ahmed bin Hanbel, cild-1, sh. 99, 123, 125, 404